

Locul secretarului literar

În numărul 9/1975 al revistei noastre, tovarășul Constantin Măciucă, directorul Direcției instituțiilor de spectacol artistic și a artelor plastice, readucea în atenția opiniei teatrale problema secretariatelor literare ale teatrelor. Ideile cuprinse în articolul său subliniază importanța acestui sector de creație și jalonează răspunderile care guvernează activitatea secretarilor literari.

Pentru punerea în lumină a acestor răspunderi, am găsit util să facem loc în paginile revistei noastre, unei anchete printre secretarii literari, în legătură cu problemele concrete ale activității lor și modul în care ei le rezolvă.

Răspunsurile primite le vom publica începând cu acest număr.

1 În lumina răspunderilor majore ce revin teatrelor noastre, care sînt, după opinia dumneavoastră, îndatoririle secretarului literar? Vă rugăm, răspunzînd la această întrebare, să faceți referiri concrete la experiența și activitatea dumneavoastră personală.

2 Actuala formă organizatorică a teatrelor, decurgînd din exercitarea conducerii colective în instituțiile artistice de spectacole, a produs schimbări în statutul secretariatului literar? Condiția vieții teatrale con-

TUDOR STERIADE

Teatrul „Bulandra“

„Spirit de inițiativă
și perseverență“

tor al arhitecturii repertoriale a teatrului, cel care îi dă personalitate, organizînd-o în numele unei idei. Aceasta, cu condiția ca atribuțiile sale să nu fie fărîmițate și ca o anume stare de lucruri prezentă încă, din păcate, în unele din teatrele noastre să nu-l transforme, dintr-un specialist în domeniul artei teatrale, într-un artizan mărunț.

Modul cum rezolvă secretariatul literar problema selectării repertoriului, în lumina misiunii educative a artei noastre teatrale, oferă implicit posibilitatea de a descifra particularitățile creatoare ale teatrului respectiv, de a cîntări meritele și slăbiciunile din activitatea acestuia. „Repertoriul teatrului — scria Lucia Sturdza Bulandra, în volumul său de amintiri — este cartea sa de vizită, este oglinda activității sale, a profilului cu care-și înscrie în contemporaneitate maturitatea sa artistică“.

Făcînd bilanțul unei activități destul de îndelungate, pot afirma că, de la constituirea sa și pînă în prezent, teatrul care poartă numele marii artiste și animatoare a scenei

1, 2, 3 Nu de puține ori s-a vorbit în ultimii ani despre caracterul creator al funcției secretarului literar. Opiniile exprimate la consfătuirea din decembrie 1974 au subliniat necesitatea ca secretarul literar să dobîndească un rol determinant în stabilirea politicii culturale a fiecărui teatru. Implicat adînc în destinele teatrului în care lucrează, secretarul literar este — după cum se știe — principalul construc-

în viața teatrului

temporane, sub multiplele ci aspecte, a determinat modificări importante, mutații vizibile în activitatea dumneavoastră? Dacă da, cum apreciați aceste schimbări?

3 Care este în teatrul dumneavoastră natura relațiilor dintre secretariatul literar și creatori (dramaturgi, regizori, interpreți)? Cum concepeți organizarea relațiilor dintre secretariatul literar și public?

4 Presupunând că în activitatea dumneavoastră de cercetare a fondului moștenirii culturale ați descoperit (sau redescoperit) și considerați demne de a fi revalorificate lucrări din literatura dramatică clasică și interbelică, vă rugăm să le împărtășiți colegilor dumneavoastră prin intermediul paginilor revistei noastre.

românești și-a definit fizionomia artistică și a atins omogenitatea binecunoscută a trupei sale, jucând, alături de marele repertoriu universal, un important număr de piese românești, clasice și contemporane, situându-se în primele rînduri în îndeplinirea misiunii de a susține, prin realizări scenice de calitate cît mai înaltă, textele dramatice ale autorilor români. Este un domeniu față de care secretariatul literar al Teatrului „Bulandra” a dovedit, în decursul anilor, o preocupare consecventă, colaborînd cu dramaturgi ca: Lucia Demetrius, Tudor Șoimaru, Horia Lovinescu, Aurel Baranga, Paul Everac, Mihail Davidoglu, Al. Voitin, Al. Miron, Theodor Mănescu, prilejuind debutul în dramaturgie al unor prozatori de renume ca Titus Popovici și Teodor Mazilu, apropiînd de teatru scriitorii ca Ecaterina Oproiu, Paul Anghel, Ion Băieșu, Dorel Dorian, Ionel Hristea, Iosif Naghiu, Marin Sorescu.

Deși activitatea noastră pe tărîmul promovării dramaturgiei românești nu s-a înscris totdeauna într-un grafic net ascendent, de fiecare dată această conlucrare a teatrului cu scriitorii a stat sub semnul unei comuniuni spirituale, al unui sincer interes purtat de secretarii literari ai Teatrului „Bulandra” oamenilor scrisului. Din acest punct de ve-

dere, pentru noi a fost totdeauna un prilej de satisfacție atunci cînd am reușit să făurim „starea civilă” unor piese românești valoroase, în care am crezut cu fervoare, piese care, ulterior, și-au făcut drum pe scenele altor teatre din țară și, de ce să n-o spunem — așa cum s-a întîmplat cu numeroase lucrări —, și pe scenele unor teatre din străinătate.

Pentru ca și în viitor dramaturgia românească valoroasă să ocupe un loc de frunte pe scena teatrului nostru, păstrăm legătura eu o serie de dramaturgi cu care am colaborat și în trecut. Mă refer la Marin Sorescu, a cărui piesă *Răceala* este o dezbateră despre dimensiunile și atribuțiile ferme ale omeniei, la Dumitru Solomon, care ne-a predat o nouă formă a comediei *Mizantropul Domnului Molière*, și la Iosif Naghiu, care definitivează piesa *Modificarea*, din a cărei acțiune se desprinde cu pregnanță ideea că în conștiința oamenilor din țara noastră au avut și au loc profunde modificări calitative. Ne gîndim, de asemenea, la atragerea spre teatru a unor scriitori care s-au făcut deja cunoscuți și prețuiți în rîndul cititorilor prin proza sau versurile publicate. Sintem partizanii ideii că secretariatul literar nu trebuie să se limiteze la „așteptarea” textelor, a autorilor care vin

la teatru, ci trebuie să intervină cu spirit de inițiativă și perseverență pentru a reuși să apropie de dramaturgie o serie de scriitori consacrați în alte genuri literare. Edificatoare pentru o asemenea colaborare, dat fiind că a dat deja rezultate concrete, este legătura stabilită, cu ani în urmă, de secretariatul nostru literar cu Teodor Mazilu. Neîndoielnic, acest talentat scriitor ar fi ajuns, mai devreme sau mai târziu, dramaturg; dar credem că inițiativa de a-l atrage să scrie teatru a grăbit îndreptarea sa spre acest gen.

Selectarea pieselor românești, ca și a celor din dramaturgia universală, clasică și contemporană — domeniu în care avem de păstrat și de continuat o tradiție bine stabilită în decursul anilor — și alcătuirea proiectului de repertoriu este un proces de durată și nu o campanie ocazională, declanșată de apropierea unui termen. Practic, la secretariatul nostru literar, ca nucleu care polarizează multiplele preocupări din teatru legate de alcătuirea repertoriului, acest proces se desfășoară continuu. Desigur, cristalizarea diferitelor idei și propuneri se realizează în primăvară, când, paralel cu bilanțul stagiunii care se apropie de încheiere, apar jaloanele viitorului repertoriu.

Așa cum arătam și cu alt prilej, dintre toate preocupările de ordin creator ale secretariatului nostru literar, cea mai însemnată și cea mai pasionantă este, cu certitudine, și va fi întotdeauna, lansarea unor noi lucrări românești și valorificarea lor scenică în spectacole emoționante, cuceritoare, care să comunice cu spectatorii printr-o bogată gamă de mijloace de expresie. Dorim ca fiecare premieră a unui spectacol cu o piesă românească să constituie un eveniment artistic, să stîrnească interes, să existe ca o entitate artistică, pe lângă care publicul nostru de astăzi, inteligent, evoluat și pretențios, să nu poată trece indiferent. Cred că interesul cu care au fost primite de critică, de lumea teatrală și mai cu seamă de marele public spectacolele Teatrului „Bulandra” din ultimii ani atestă justetea drumului pe care pășim.

MIRCEA FILIP

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași

„Severa conștiință profesională”

1 Cred că îndatoririle „clasice” ale secretariatului literar ar putea fi enumerate azi și de un modest costumier, sau de cineva din afară pentru care ele vor fi pîrînd

simple și plăcute activități de birou. În realitate, luată în serios și efectuată de un om cu severă conștiință profesională, meseria de secretar literar este dificilă și cere muncă de concepție, gîndire creatoare, originală, fecundă și îndrăzneată, fin discernămint critic, tact diplomatic, înținsă informație în specialitate, modestie și sîrguință. El trebuie să vadă mai repede și mai departe decît toți. Din experiența mea personală, pot spune că niciodată nu m-am simțit mai util în teatru ca atunci cînd am fost solicitat direct la crearea unei noi strategii de dezvoltare a teatrului (aflat sub direcția lui Teofil Vălcu), la elaborarea prognozelor, a unor decizii programatice limpezii și simple, la analiza și stabilirea condițiilor de utilizare superioară a materiei cunșii din teatru, și, în fine — actul cel mai însemnat —, la elaborarea noului program repertorial, sinteză de gîndire și concepție, așezat pe un sistem de idei în care valorile naționale s-au contopit armonios cu cele universale, iar cele ale tradiției, cu inovațiile echilibrate.

2 Prin așezarea secretariatului literar între membrii de drept ai comitetului oamenilor muncii, i s-a conferit un plus de autoritate, acolo unde era nevoie. Schimbări de esență în statutul său nu cred că s-au produs însă. Poate sarcinile sale se rezolvă cu mai multă răspundere. Mai mult însă decît exercitarea conducerii colective în teatre, a produs schimbări de esență în activitatea secretariatului literar complexitatea problematicei teatrale de azi. Ar fi destul să amintim doar de fluxul operațional al alcătuirii repertoriului (acțiune cu mult mai simplă aldatată) și e destul: el este azi o adevărată problemă de calculator electronic, care trebuie să țină seama de n date, de multe imponderabile, de situații complexe, de o criteriologie care se diversifică din an în an. Iată de ce e necesar azi să fie adus în teatru, ca secretar literar, omul posesor al unei vocații utile teatrului. La început de drum, îi putem socoti egali pe toți secretarii literari. De a doua zi, nu mai sînt. Secretarul literar fără aptitudini de creator va fi „băiatul bun”, îndatoritor, corect, simțit de toți ca un element auxiliar care, eventual, ar putea lipsi. La cel cu vocație, raporturile se vor schimba total: ea îi va da dreptul să aspire la a fi egal cu actorul, regizorul, scenograful, cu ceilalți creatori de teatru. El va putea colabora direct cu ei la actul artistic, contribuind la edificarea (cu egal efort de gîndire) a proiectului teatral visat. Vocația unui secretar literar poate fi cea de *dramaturg*, de *critic* ori de *animator*. Utilă e și vocația *enciclopedică*. Oricum, pentru un secretar literar bun e nevoie de material uman superior, așa cum pentru viori e nevoie de arbori de rezonanță